

Participare, emancipare și recunoaștere politică. Re-instituționalizarea Casei Regale a României, ca proiect legislativ: etape premergătoare, implicații legale și constituționale (Partea a II-a)

[Participation, Emancipation and Political Recognition. Re-Institutionalization of the Royal House of Romania, as a Legislative Project: Preliminary Stages, Legal and Constitutional Implications (Part II)]

Alexandru MURARU

Abstract:

This study presents the precedents and the context in which the re-institutionalization of the Royal House of Romania benefited from a support in the society and in the political environment. The analysis emphasizes that since 2016 and even before, the institutions, politicians, society, and elites, but also communities, voluntarily or involuntarily, legitimized the transformation of Romanian royalty. In the public space this reality was marked by proposals for institutionalizing / re-institutionalizing the royal house, project called by us - "the new monarchy". Three different bills of law between 2016-2020 - unique in the last almost 75 years, after the abolition of the monarchy - proposed the creation of a legal-bureaucratic-institutional mechanism, financing from public funds of activities, but also the establishment of an official headquarters for activities of the Royal House. The bills made by the Government, political leaders or republican parliamentarians have practically recognized the existence of the Royal House of Romania and its usefulness for today's time. Political crises, misunderstandings, confrontations in recent years have not led to the completion of these projects. But the advanced stage in which they were placed, some adjustments and recoveries along the way, proves that a compensatory act for the royal house of a future parliamentary majority is possible.

Keywords: Royal House of Romania, Re-institutionalization, King Michael, the Custodian Crown, the New Monarchy

Reinstituționalizarea regalității: jubileul regal și încrederea privind instituția dinastică

Între instituția care a îmbrăcat forma unei structuri promotoare a valorilor regalității din perioada 2002-2008 și anul 2016, atunci când a debutat public primul proiect asumat guvernamental și parlamentar pentru a da o formulă instituțional-birocrațică regalității, au mai existat o serie de momente sau instrumente care au ajutat la punerea în practică a unui asemenea demers. Nu este nici locul și nici spațiul necesar pentru a reda, cu fidelitate, întreaga pleiadă de borne evenimentiale, dar putem aminti doar apelurile și mesajele Regelui în chestiunea reinstituționalizării casei regale în diferite etape (2004, 2007 ș.a.), tentativa Principelui Radu de a candida la funcția supremă în statul republican (2009), construcțiile cvasi-instituționale din mediul asociativ non-guvernamental (*Fundația Principesa Margareta a României, Asociația Casa Majestății Sale Regelui, Fundația Colecția Familia Regale a României, Asociația de Dezvoltare Durabilă de la Săvârșin ș.a.*), reînnoirea și amendarea statutului dinastic al familiei regale a României (în 2007, 2010, 2015, 2017 etc.). Toate acestea au adăugat argumente, elemente esențiale, susțineri din diferite părți ale societății și au testat, în definitiv, încrederea publică dar și capacitatea statului și a societății pentru a oferi regalității un cadru instituțional nou¹.

---

¹ Pentru o analiză extinsă a acestor instrumente și momente vezi Alexandru Muraru, „Transformarea regalității românești: de la statutele și normele interne ale dinastiei la procesul reinstituționalizării Casei Regale. evoluții, decizii, interpretări” (în special subcapitolul „Formule inedite de pre-instituționalizare a regalității: turneele europene, Biroul Reprezentantului Special, poziția de șef al statului în viziunea casei regale” (pp. 400-406), în Mihai-Ștefan Ceaușu, Liviu Brătescu, Simion-Alexandru Gavriș (coordonatori), *Regalitatea Română: Perspective istoriografice*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2017, pp. 380-408; Vezi, de

Anul 2016 a marcat un moment important pentru societatea românească. În plan politic, țara a fost condusă, timp de un an de zile, caz unic în Uniunea Europeană la acel moment – până la desfășurarea la termen a alegerilor generale pentru constituirea noului Parlament și a unei noi majorități guvernamentale – de către un guvern aparent tehnocrat, susținut de forțele politice parlamentare, iar, în același timp, familia regală a celebrat 150 de ani de la fondarea dinastiei². Tot în 2016, a survenit retragerea oficială a Regelui Mihai din activitățile publice din pricina diagnosticului medical sever și preluarea de către Custodele Coroanei, Princesesa Moștenitoare Margareta, a statutului *ad interim* de șef al casei regale a României. Peste aceste realități, s-a așternut o așteptare în zorii schimbării de generație la șefia familia regale și a acțiunii sale participative față de evoluția statului și a societății. La un deceniu de la aderarea României la Uniunea Europeană – cel mai important proiect politic nu doar după prăbușirea comunismului, ci probabil după actul de la 23 august 1944, prin care țara se realătura forțelor democratice și euro-atlantice, efort sprijinit semnificativ de către casa regală atât în perioada de pre-aderare, cât și în ultimul deceniu – și unui complex de factori transformatori de la nivelul relației dintre regalitate și clasa politică, formulele pentru instituționalizarea regalității au fost asumate public de către factorii guvernamentali și politici.

Odată cu jubileul regalității românești, numeroase studii și cercetări³ au scos la iveală faptul că, un moment de bilanț, cum era împlinirea unui secol și jumătate de la fondarea monarhiei românești, desprindea câteva noutăți majore în spațiul public. O cercetare sociologică amplă națională releva⁴ faptul că, la 25 de ani de la prăbușirea comunismului, alternativa regalității, utilitatea și funcționarea instituției dinastice în opinia românilor, beneficiau de procente unice în regiune. Astfel, 65% dintre ei apreciau implicarea dinastiei în viața publică a țării și își declarau încrederea (mare și foarte mare) în familia regală a României. Aceeași cercetare sociologică indica faptul că un sfert dintre români susțineau, la aproape 7 decenii de la abdicarea forțată a Regelui Mihai și la un sfert de veac de la prăbușirea comunismului, ideea restaurării monarhiei constituționale. Totodată, studiul mai indica⁵ date importante din perspectiva percepției românilor cu privire la activitatea „instituțională” a Casei Regale a României și asupra reprezentărilor și a rolului pe care acest organism îl are în societate. Astfel, capacitatea casei regale de a juca un rol de ambasador al României nu doar în relațiile externe, cât mai ales în raport cu alte dinastii europene, era evaluată la superlativ (85%), iar evaluarea relațiilor casei regale cu actori instituționali precum președinția, Parlamentul, clasa politică ori cu societatea civilă era, de asemenea, la cote mari de apreciere din partea românilor (73% opinii pozitive despre relațiile cu Președinția României, 55% apreciere pozitivă pentru relațiile cu guvernul, 53% favorabilitate pentru relațiile cu Parlamentul României și 67% apreciere pentru legăturile cu ONG-urile).

---

asemenea, Alexandru Muraru, „Casa Regală a României, în drum spre instituționalizare”, în *Revista Sinteza*, Revistă editată sub egida Asociației Române pentru Evaluare și Strategie, Nr. 27, Aprilie 2016, pp. 43-50.

² „150 de ani de la fondarea Casei Regale și a Statului român modern”, disponibil online la <http://www.familiaregala.ro/150-ani-regalitate-in-romania> (iulie 2018).

³ Pentru o selecție a acestora, vezi, spre exemplu studiile și cercetările care abordează problematica evoluției regalității Alexandru Muraru, Daniel Șandru (coord.), *Anul Regal. Jurnalul Jubileului de 150 de ani de la fondarea Casei Regale a României*, Adenium, Iași, 2016, *passim*; *Revista Sinteza*, Revistă editată sub egida Asociației Române pentru Evaluare și Strategie, Nr. 27, aprilie 2016, *passim*.

⁴ Claudiu Pădurean, „Ce înseamnă astăzi Casa Regală pentru români”, în *România Liberă*, 3 august 2016, disponibil online la <https://romanalibera.ro/actualitate/eveniment/ce-inseamna-astazi-casa-regala-a-romaniei-424534> (august 2021).

⁵ „Casa Regală a României – Percepții și reprezentări”, accesibil online la <http://www.ires.com.ro/articol/314/casa-regala-a-romaniei---perceptii-si-reprezentari> (Datele fac parte din studiul „Casa Regală a României la 150 de ani – Percepții și reprezentări”, realizat de Institutul Român pentru Evaluare și Strategie – IRES în 23-24 martie 2016 pentru revista SINTEZA, pe un eșantion total de 1.073 de subiecți cu vârsta de peste 18 ani, reprezentativ pentru populația adultă din România, marjă de eroare ±3%. Studiul a fost realizat prin metoda CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing) (august 2021).

Sondajul național a mai subliniat faptul că aproape două treimi dintre participanții la studiu considerau că România ar fi evoluat înspre mai bine dacă după revoluția din 1989 s-ar fi optat pentru monarhie, iar mai mult de unul din cinci români optau fără ezitare pentru revenirea la monarhia constituțională. Toate aceste date erau, așadar, culese și prezentate public într-un moment de bilanț și ele nu făceau decât să confirme o realitate a tranziției postdecembriste. Pe de o parte, disputa asupra formei de guvernământ era o chestiune vie, prezentă în spațiul public românesc și în imaginarul național, iar pe de altă parte, prezența familiei regale în societate nu doar că menținea interogațiile asupra ultimilor șaptezeci de ani de istorie (sau chiar asupra ultimului secol și jumătate din istoria statului român modern), dar anticipa nevoia de modele, de leadership, de forță instituțională și de detașare față de ceea ce avuseseră conaționalii noștri parte, în materie de alternativă politică sistemică, în cele trei decenii de democrație românească.

În spațiul public, anul 2016 a fost marcat de propuneri privind *instituționalizarea/re-instituționalizarea* casei regale, ca o etapă justificată de evoluțiile din societate, în contextul transformărilor privind participarea regalității la procesele de dezvoltare a democrației, a comunităților și a societății în ansamblul ei după 1989. Bilanțul scoate în evidență o realitate care impunea un alt drum istoric pentru dinastia nedomnitoare, în condițiile în care etape din evoluția sa recentă demonstraseră că o comparație cu case regale similare din Europa ducea la concluzia unui model unic în regiune. Astfel, la un sfert de veac de la prăbușirea comunismului, regalitatea depășise deja stadiul unei instituții private. Prin anvergura sa, întărită și personalizată în imaginarul românesc de imaginea și profilul istoric a lui Mihai I, dar totodată de parcursul secular al monarhiei de la jumătatea secolului XIX până la instaurarea comunismului, precum și de disputa cu autoritățile post-comuniste din primul deceniu postdecembrist – care a întărit ideea unei alternative capabile să ajute țara în efortul ei de a se alătura națiunilor euro-atlantice – regalitatea depășea cadrul formal, conceptual al unei realități republicane. *Instituțiile, politicienii, societatea și elitele*, dar și *comunitățile*, toate acestea, voluntar sau involuntar, au legitimat transformarea regalității românești. Dacă deja la începutul anilor 2000 relația de conflict se estompase până la dispariție, odată cu procesul de pre-aderare și apoi, în special, după 2007, anul integrării României în Uniunea Europeană, casa regală și regalitatea erau privite ca o realitate politico-empirică, rezultatul unui proces societal de amploare care transformase deopotrivă subiectul și obiectul dezbaterii, contextul și actorii. Astfel, conaționalii aveau o percepție favorabilă despre regalitate în măsura în care aceasta participa la viața socială și politică a societății: „o încadrează între instituțiile care contribuie la identitatea națională și la un fenomen unic de diplomație publică cu instrumente simbolice, politice, civice, culturale, istorice, sociale etc.”⁶.

Totodată, încrederea și simpatia de care se bucura Regele Mihai în societate au grăbit demersurile pentru reinstituționalizarea casei regale. Anul 2016 a reprezentat un punct de cotitură în viața familiei regale, odată cu retragerea Regelui din viața publică și desemnarea principesei moștenitoare Margareta drept custode al Coroanei Române și continuator al tuturor angajamentelor publice sau private: „fiica mea, Margareta, Custodele Coroanei, va găsi înțelepciunea și forța de a mă reprezenta și de a duce la îndeplinire toate acțiunile mele publice”⁷. Reacția⁸ clasei politice a evaluat raportarea sa la figura lui Mihai I și la casa regală,

---

⁶ Vezi Alexandru Muraru, „Reinstituționalizarea Familiei Regale și «noua monarhie»”, în *Timpul*, Supliment Polis „România și Monarhia”, nr. 203-204 (februarie-martie 2016).

⁷ „Regele Mihai e grav bolnav și se retrage din viața publică: Sunt sigur că fiica mea, Margareta, Custodele Coroanei, va găsi înțelepciunea și forța de a mă reprezenta”, 2.0.3.2016, *Hotnews*, accesibil online la <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-20838545-regele-mihai-romaniei-decis-retraga-tron-favoarea-principesei-mostenitoare-margareta.htm> (septembrie 2021).

⁸ Ana Maria Lazăr, „Reacția clasei politice după anunțul că Regele Mihai se retrage din viața publică: «Să îi dea Dumnezeu putere, energie și să-l sprijine cu iubire»”, 2.03.2016, *Mediafax*, accesibil online la

fiind un preambul pentru o susținere largă, relativ conjuncturală, asupra identificării unei formule juridice pentru a da un cadru oficial, instituțional, regalității. Motivațiile au fost diverse, unele oneste, altele probabil care au ținut de populism sau de oportunitate politică, dar realitatea este că la acel moment favorabilitatea formațiunilor politice pentru susținerea casei regale în acest demers a fost apreciabilă.

Poziția partidelor și ale liderilor politici cu privire la proiectul de lege privind Casa regală

În tot acest context, social, politic, de bilanț istoric și de dezbatere publică – pe care l-am denumit generic „noua monarhie”⁹, ca o etapă încă nedefinită, nefinalizată, fără precedent în statele membre ale Uniunii Europene – s-a născut primul proiect de lege privind crearea unei instituții care să servească și să asiste casa regală în realizarea scopurilor sale în raport cu reprezentarea și cu promovarea intereselor și a valorilor românești. Am considerat atunci acest demers instituțional drept o „reinstituționalizare a regalității”¹⁰, chiar dacă termenul poate nu desemna cea mai fidelă reprezentare a procesului în care era implicată casa regală de un timp considerabil. Personalități ale vieții politice și civice – oameni politici cu funcții de conducere în principalele partide parlamentare, personalități din mass-media, istorici, jurnaliști etc. – au sprijinit de la început, în mod formal, o inițiativă care să vină din partea Executivului și nu a Legislativului. Argumentul acestei strategii a fost un anumit consens necesar a da proiectului forța neutralității și a desprinde practic inițiativa de asumarea explicită a unor partide politice care ar fi putut dăuna traseului legislativ. În discuțiile informale cu liderii formațiunilor politice parlamentare, afișarea alături de unii politicieni a creat suspiciuni¹¹, degajându-se uneori ideea, ca și la începutul anilor 2000, că un proiect instituțional să fie de fapt o confiscare a valorilor și a simbolurilor regalității. Acest lucru a generat polemici publice, acuzații, detractări, dar și nuanțări și clarificări¹². Poziționările publice ale actorilor au dovedit că proiectul avea viabilitate și susținere dar, luând în considerare că România se afla în perioada pre-electorală a alegerilor locale și parlamentare, pașii au fost mult mai lenți decât cei preconizați.

Primul-ministru de la acea vreme, Dacian Cioloș, șeful unui cabinet „tehnocrat”, dar controlat de o majoritate PSD-UNPR-ALDE în Parlament și în nivelurile inferioare ale administrației centrale, declara la momentul lansării ideii proiectului de lege că Executivul lucra de ceva timp pentru a crea un cadru juridic privind rolul și atribuțiile Casei Regale în societatea românească: „Noi lucrăm deja cu Casa Regală de mai multe săptămâni în urma unor idei și propuneri care au venit din partea dâșilor, lucrăm la o astfel de propunere și mă bucur să aud că și domnul Dragnea ar putea susține o astfel de abordare. Sigur, urmează să discutăm detaliile, dar a existat această solicitare și din partea Casei Regale de a stabili un cadru juridic legal care să delimiteze foarte clar și precis rolul și contribuția pe care Casa Regală pot să le aibă în societatea românească. Vom veni cu câteva idei, câteva propuneri și sigur propunerea va fi supusă dezbaterii parlamentare”. În același timp, șeful principalului partid parlamentar, PSD, Liviu Dragnea, confirma întâlnirea cu reprezentanții Casei Regale și

---

<https://www.mediafax.ro/politic/reactia-clasei-politice-dupa-anuntul-ca-regele-mihai-se-retrage-din-viata-publica-sa-ii-dea-dumnezeu-putere-energie-si-sa-l-sprijine-cu-iubire-video-15094588> (septembrie 2021).

⁹ Alexandru Muraru, „Reinstituționalizarea Familiei Regale și «noua monarhie»” art. cit.

¹⁰ Idem, „Casa Regală a României, în drum spre instituționalizare”, în *Revista Sinteză*, art. cit.

¹¹ „Casa Regala a negociat cu Liviu Dragnea si cu Guvernul despre statutul instituției”, la *Hotnews*, 16.06.2016, accesibil online la <https://www.hotnews.ro/stiri-politic-21085866-liviu-dragnea-grabeste-legifereze-statutul-casei-regale-putem-discuta-ordonanta-urgenta.htm> (august 2021).

¹² Vezi spre exemplu Alexandru Muraru, „Distorsionarea adevărului în cazul proiectului de lege privind Casa Regală”, în *Cotidianul*, 17.06.2016, accesibil online la <https://www.cotidianul.ro/alexandru-muraru-distorsionarea-adevarului-in-cazul-proiectului-de-lege-privind-casa-regala/> (august 2021).

admitea totodată că statutul acesteia trebuia „mult mai bine reglementat” anunțând că va avea, în acest sens, discuții și cu celelalte formațiuni parlamentare, dar și cu premierul Dacian Cioloș. De asemenea, formațiunile UNPR și ALDE, partide aflate în componența fostei coaliții de guvernământ care susținuse cabinetul condus de Victor Ponta până în noiembrie 2015, se declarau favorabile unui asemenea proiect de lege. Cu aceeași ocazie, liderul PSD lansa ideea susținerii de către președinții celor două camere ale Parlamentului – Liviu Dragnea și Călin Popescu Tăriceanu (lider al ALDE) – a unui proiect comun. Concomitent, însă, se admitea posibilitatea unei ordonanțe guvernamentale de urgență care să scurteze traseul legislativ parlamentar, în cazul în care procedurile din forul democrației ar fi durat prea mult.¹³

Partidul Național Liberal se pronunța, cu privire la aceeași chestiune, în mod favorabil, anunțând, la sfârșitul lunii iunie 2016, că inițiativa legislativă privind casa regală, care să ofere un cadru juridic nou și adecvat noilor realități, va beneficia de susținerea parlamentarilor liberali. Președintele PNL de la acea vreme, Alina Gorghiu, declara: „Anul acesta se împlinesc 150 de ani de când Casa Regală a României și PNL împart un efort continuu de modernizare și democratizare a României. Am sărbătorit, recent, un secol și jumătate de la momentul fondator al Casei Regale, sosirea în țară a Regelui Carol. În această vară, vom marca și intrarea în vigoare a Constituției liberale din 1866 – certificatul de naștere al democrației românești. De aceea, PNL salută inițiativa anunțată de Guvern, în legătură cu o nouă lege, care să reglementeze statutul Casei Regale a României. Parlamentarii liberali vor susține acest act normativ”.¹⁴

Pe 23 iunie 2016, Guvernul a făcut public proiectul de lege *privitor la Casa Regală a României*. Potrivit expunerii de motive, casa regală, „păstrătoarea valorilor și tradițiilor statale ale Coroanei Române simbolizează suveranitatea și independența națională” desfășoară „o activitate susținută, fiind parte esențială a societății românești, recunoscută public ca instituție-simbol”. Guvernul României aprecia faptul că „un rol esențial al Coroanei este recunoașterea valorilor reale ale societății românești, fie ele persoane, idei, proiecte, evenimente sau grupări organizate în scopuri meritorii”. Deși se preciza faptul că, în desfășurarea activităților și a misiunii sale, instituția dinastică avea parteneriate cu organisme publice la nivel central și local, unele dintre acestea fiind „trainice” și de tradiție, documentul prezenta lipsa personalității juridice „de sine stătătoare” ca fiind un impediment, o vulnerabilitate „ce produce foarte mari inconveniente, nu numai sieși, ci și instituțiilor publice cu care intră în parteneriat”. Argumentele de ordin birocratic-administrativ invocau lipsa unui partener instituțional, pe același nivel administrativ: „acestea (instituțiile cu care casa regală interacționează – n.n.) trebuie să acționeze precum cu o persoană fizică, sau cu organizațiile non-guvernamentale înființate pentru a susține activitățile Casei Regale, în loc să poată încheia parteneriate direct cu acestea”. După cum se știe în mediul politic și instituțional românesc, de la vizitele regelui Mihai și ale familiei sale pentru susținerea candidaturii României la Alianța Nord-Atlantică și la Uniunea Europeană, majoritatea proiectelor și a vizitelor externe în care s-a implicat casa regală au fost finanțate în mod exclusiv din fondurile private ale Regelui și ale familiei Sale. Cu toate acestea, în numeroase situații s-au făcut eforturi semnificative și artificii birocratice tocmai pentru ca, uneori, un minim suport financiar din partea unor instituții publice cum ar fi Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Apărării sau a altor actori instituționali, să poată fi adăugat unor proiecte comune. Era însă

¹³ Mihai Diac, „Guvernul pregătește un cadru legislativ privind rolul și atribuțiile Casei Regale”, în *România Liberă*, 16.06.2016, accesibil online la <https://romanioliberal.ro/actualitate/eveniment/guvernul-pregateste-un-cadru-legislativ-privind-rolul-si-atributiile-casei-regale-420006> (august 2021).

¹⁴ „Gorghiu: PNL salută inițiativa privind o nouă lege referitoare la statutul Casei Regale”, în *Jurnalul*, 26.10.2016, accesibil online la <https://jurnalul.antena3.ro/stiri/politica/gorghiu-pnl-saluta-initiativa-privind-o-noua-lege-referitoare-la-statutul-casei-regale-717649.html> (august 2021).

lesne de observat că asemenea inițiative nu puteau avea nici oportunitatea și nici suportul legal de a fi dezvoltate pe viitor dacă ele nu beneficiau de un cadru legislativ adecvat, care să plaseze casa regală pe același palier instituțional și nu în sfera organizațiilor non-guvernamentale sau a celor fără personalitate juridică. Mai mult, proiectul de lege pleca de la ipoteza că toată pleiada de activități a casei regale, împreună cu istoricul și anvergura sa simbolică și identitară, constituiau argumente „dezirabile” în „considerarea caracterului de interes public” pentru a crea posibilitatea finanțării din fonduri publice a acestor acțiuni, dar și a unui aparat administrativ „afectat îndeplinirii lor”¹⁵.

Principalele prevederi ale actului normativ promovat de Guvern în 2016: recunoașterea șefului Casei Regale, atribuții și organizare

Proiectul de lege lansat de Executiv, unic în ultimii aproape șaptezeci de ani, după abolirea monarhiei, era consecința a numeroase discuții dintre grupuri de lucru tehnice, formate din juriști, întreveneri bilaterale între liderii principalelor partide parlamentare, dar și tehnocrați, membri ai echipei guvernamentale din anul 2016. Astfel, documentul aducea în discuție, ca rezultat, trei elemente esențiale în jurul acestei „reinstituționalizări”: crearea unui mecanism juridic-birocratic-instituțional, finanțarea din fonduri publice a activităților și stabilirea unui sediu oficial de desfășurare a activităților Casei Regale, prin „permanentizarea” Palatului Elisabeta, ca o „consacrare normativă a legăturii dintre Palatul Elisabeta și Casa Regală”.

Unul dintre cele mai importante aspecte ale actului normativ se referea la „recunoașterea poziției de Șef al Casei Regale a României ca poziție de demnitate publică, între atribuțiile căreia se află adoptarea Statutului Casei Regale a României”, ceea ce aducea în prezent forma pe care casa regală ca instituție o avea înainte de 30 decembrie 1947. De asemenea, Executivul admitea prin lansarea publică a acestui proiect de lege faptul că era necesară „o metodă constituțional validă de recunoaștere a Șefului acesteia (a Casei Regale a României – n.n.)”, punând sub control parlamentar instituția, procedură ce presupunea depunerea unui raport anual în acest sens. În același timp, nota de fundamentare și argumentele instituționale în elaborarea acestui proiect de act normativ invocau „măsuri necesare pentru asigurarea continuității unei instituții-simbol al cărei conducător a fost șef al Statului timp de 81 de ani din istoria constituțională a României” și adăugau considerentul trecutului recent al instituției dinastice: „(...) din 1947 până astăzi, reprezintă un reper de moralitate, continuitate și reprezentativitate a națiunii și valorile sale”. Documentul invoca, de asemenea, în eventualitatea adoptării sale de către Parlament, nu doar clarificarea unor raporturi juridice, de colaborare dintre instituția dinastică și alte autorități, dar mai ales un aspect cu implicații identitare, constituționale și istorice: „S-ar stabili totodată problema statutului Coroanei în societatea românească modernă, actualmente aflat într-o incertitudine juridică deplină, în ciuda susținerii populare largi și a tradiției sale ca instituție de stat”. Mai mult, proiectul de lege încadra general activitatea casei regale atât din țară, cât și din străinătate, dar acorda și „flexibilitate” Șefului Casei Regale, având în vedere că acesta urma să acționeze atât prin raportare la propriul statut dinastic (Normale Fundamentale ale Familiei Regale a României – n.n.) cât și la regulamentul de organizare interioară. Ambele poziționări – față de familie și față de cadrul de organizare – dădeau posibilitatea de a dezvolta „concret proiecte, programe și parteneriate cu alte instituții și entități și să organizeze Casa și serviciul său administrativ, pentru buna îndeplinire a acestora”¹⁶.

---

¹⁵ Secretariatul general al Guvernului, „Lege referitor la Casa Regală a României”, disponibil online la <http://sgglegis.gov.ro/legislativ/docs/2016/06/s8fx50cvmt6qbwkjh79.pdf> (septembrie 2021).

¹⁶ *Ibidem*.

Guvernul României aprecia, totodată, în 2016, în autoevaluarea proiectului de lege privind casa regală, că impactul economic va fi unul pozitiv, în special în raport cu mediul economic și cu cel investițional. Astfel, prin crearea instituției, se preconiza o multiplicare a acțiunilor publice ale casei regale, în special prin dimensiunea sa tradițională, în promovarea produselor și serviciilor autohtone, cât și prin caracterul caritabil pe care multe angajamente publice ale familiei regale îl angajau. Proiectul de lege era suplu, având doar cinci titluri și 12 articole. În Art. 1 se definea forma pe care noua instituție urma să o aibă, aceasta asumându-și un statut apolitic. Guvernarea noii instituții trebuia să se facă după statutul propriu al casei regale, document care urma să fie publicat în *Monitorul oficial al României* după adoptarea legii. Definită ca „persoană juridică de utilitate publică, autonomă, apolitică și fără scop patrimonial, păstrătoare a tradițiilor și valorilor naționale și a valorilor statului român modern, promotoare a dezvoltării României”, noua instituție regală transpunea activitatea efectivă a acesteia, desfășurată în special după 1997 și mai ales 2001. În acest sens, proiectul legislativ enumera la articolul trei întreaga pleiadă de activități și de instrumente inedite prin care dinastia autohtonă devenea un actor unic în peisajul instituțional românesc. Pe lângă „promovarea tradițiilor și simbolurilor suveranității naționale”, noua autoritate promova valorile din domeniul științific, cultural, educațional, „reunirea comunităților regionale”, acțiuni educaționale în rândul tinerelor generații, a monumentelor istorice și a potențialului turistic și investițional românesc. De asemenea, una dintre cele mai cunoscute acțiuni ale casei regale – acordarea de patronaje pentru evenimente (culturale, sociale, educaționale, sportive etc.) sau forme de recunoaștere a calității produselor sau serviciilor românești ori a celor care activează pe piața autohtonă – devenea astfel parte din proxima lege propusă de Executiv. În același timp, acțiunile casei regale în mediul internațional erau integrate ca acțiuni de promovare a României și a valorilor naționale.

O prevedere importantă din proiectul de lege – și care a făcut obiectul a numeroase speculații de-a lungul timpului, dat fiind caracterul său istoric¹⁷, valoarea imobiliară, cât mai ales situația juridică – se referă la Palatul Elisabeta. Edificiul, ridicat în 1936, a servit inițial ca locuință privată pentru Regina Elisabeta a Greciei, născută Princesă a României, prima fiică a Regelui Ferdinand I al României și a Reginei Maria a României, soră a Regelui Carol al II-lea al României, iar din 1944, după actul înlăptuit de Mihai I, imobilul a fost practic reședința de zi a Suveranului și a Reginei-mamă Elena. Palatul Elisabeta este deopotrivă locul în care s-a semnat abdicarea de la 30 decembrie 1947 – care a pus capăt nu doar monarhiei constituționale, legalismului, democrației și continuității constituționale, dar și a unei întregi epoci din istoria noastră recentă –, dar a fost deopotrivă și locul unde familia regală a locuit temporar în perioada 1997-2001 și, definitiv, după anul 2001. Reprezentanții casei regale apreciau că „Palatul Elisabeta nu a fost, în fapt, o reședință «privată» nici în anii 1940, nici după anul 2001. Destinat prin lege, în mai 2001, drept reședință a Regelui Mihai I pe durata vieții sale, edificiul a fost de atunci încoace un centru activ al reprezentării intereselor fundamentale ale țării. La Palatul Elisabeta au avut loc în fiecare an sute de evenimente publice, reunind mii de oameni, români și străini, în vederea consolidării țării și a renumelui ei”¹⁸. Așadar, acesta era un „centru al regalității” și un simbol al dinastiei, al fracturii de la 1947 și al revenirii, deopotrivă, a dinastiei pe pământ românesc. Totodată, situația acestei clădiri trebuie judecată în raport cu scaunul dinastic al familiei regale – Castelul Peleş¹⁹ – și

¹⁷ Pentru un istoric al edificiului, vezi Principele Radu de Hohenzollern-Veringen, *Palatul Elisabeta*, Editura Humanitas, București, 2006, *passim*.

¹⁸ Pentru o scurtă evidențiere a simbolisticii recente a Palatului Elisabeta, vezi „De ce are Palatul Elisabeta însemnătate în anii noștri?”, 4.02.2018, accesibil online la <http://www.romaniaregala.ro/jurnal/de-ce-are-palatul-elisabeta-insemnate-in-anii-nostri/> (septembrie 2021).

¹⁹ Pentru o clarificare a raporturilor dintre statul român și casa regală a României în privința Castelului Peleş, în privința raporturilor juridice și a altor chestiuni, vezi Alexandru Muraru, „Chiria pentru Castelul Peleş. 10 detalii

cu întreaga istorie recentă a chestiunii proprietăților care au aparținut familiei regale înainte de 30 decembrie 1947, în raport cu modul și nivelul la care acestea s-au revendicat și respectiv obținut după 1989, în raport cu situații similare ale unor foste reședințe regale din Europa de Est și Balcanii de Vest, dar mai ales în raport cu forța sa simbolică, identitară și cu modul în care aceasta servește intereselor națiunii. Proiectul de lege urmărea practic să permanentizeze „sediul” regalității românești la Palatul Elisabeta („în folosință gratuită, pentru o perioadă de 99 de ani” (art. 6(2))), prin transferul imobilului, din domeniul public în cel privat al statului, printr-o hotărâre de guvern ulterioară adoptării și promulgării noului act normativ, astfel încât după decesul Regelui Mihai să fie păstrată continuitatea și utilitatea clădirii-simbol, aceasta menținându-și destinația de sediu oficial al noii și vechii instituții regale, deopotrivă.

Proiectul de lege recunoștea, cum am subliniat mai devreme, existența Șefului Casei Regale a României și lăsa la latitudinea deciziei propriilor norme („desemnat potrivit Statutului acesteia” (art. 7)) alegerea sa. Este important să evidențiem faptul că, cu atât mai mult cu cât ne referim la un proiect de lege elaborat de un Executiv republican, discuția privind șefia casei regale este una fundamentală din perspectiva acceptării normativ-constituționale. Deși proiectul nu a ajuns să treacă de controlul de constituționalitate, acceptarea *sui generis* a acestei poziții a produs practic o recunoaștere *de facto* a existenței instituției neformalizate. Atribuțiile șefului casei regale, potrivit proiectului de act normativ, se refereau la reprezentarea instituției în raport cu alte entități publice sau private naționale sau internaționale, la numirea directorului serviciului administrativ al Casei Regale a României, la adoptarea regulamentului de funcționare și a serviciului administrativ. Prezentarea raportului anual de activitate asupra activității noii instituții, în fața camerelor reunite ale parlamentului, dar și stipendierea șefului casei regale cu o indemnizație lunară echivalentă cu cea aferentă unui fost șef de stat, conturau dimensiunea unei instituții unice în arealul românesc, cu valențe de reprezentare, identitare și suverane²⁰.

În chestiunea patrimoniului, casa regală își menționa sursele private de finanțare, la care se adăugau donațiile, vânzările de carte sau sponsorizările, dar sursa principală era, pentru proiectele și acțiunile publice, bugetul de stat. În același timp, proiectul de lege făcea următoarea distincție: „patrimoniul Casei Regale a României, ca persoană juridică” și „patrimoniul personal al oricărei persoane, inclusiv al Șefului Casei Regale a României”. Totodată, patrimoniul noii instituții putea fi completat cu donații, sponsorizări, editarea și vânzarea de cărți, iar cea mai mare parte a finanțărilor pentru cheltuielile curente ale noii structuri se asigurau de la bugetul de stat, precum și din venituri proprii.

Este important de precizat că instituția dinastică, în noua formulă instituționalizată proiectată, urma să aibă o structură administrativă cu 20 de posturi, condusă de un director administrativ al Casei Regale a României care gestiona întreaga activitate curentă. Astfel, acesta urma să decidă asupra procedurilor de ocupare a posturilor, de administrare a patrimoniului, reprezentarea în instanță dar și alte atribuții stabilite „în baza mandatului acordat de Șeful Casei Regale a României”. Totodată, proiectul de lege prevedea ca, în termen de „10 zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi, Șeful Casei Regale a României este recunoscut prin Declarația comună a celor două camere ale Parlamentului, adoptată în ședință comună”. În trei luni de la adoptarea actului normativ, Șeful Casei Regale aproba statutul acesteia²¹.

---

esențiale”, în *Revista Timpul*, 10 august 2017, accesibil online la <http://revistatimpul.ro/alexandru.muraru/chiria-pentru-castelul-peles-10-detalii-esentiale/> (decembrie 2018).

²⁰ „Lege referitor la Casa Regală a României”, art. cit.

²¹ *Ibidem*.

Odată cu oficializarea proiectului, în vara anului 2016, familia dinastică preciza²² că „primește cu încredere proiectul de lege privind Casa Regală, pus în dezbatere publică de către Guvern” și sublinia că inițiativa consolida „pe termen lung” rolul Casei Regale a României în societate, prin oficializarea personalității sale juridice. Instituția regală mai afirma public în acel context că inițiativa legislativă promovată de Executiv „este rezultatul unui dialog constant cu Guvernul României și întrunește acordul Familiei Regale, al Guvernului și al partidelor parlamentare, care au fost consultate de către Custodele Coroanei”. Totodată, Casa regală „invita toți cetățenii interesați să participe la dezbaterile publice organizate de inițiatorul proiectului de lege, dezbateri care va fi dezvoltată în procedura din cadrul Parlamentului. Potrivit comunicatului instituției regale, „reprezentanții Casei Majestății Sale Regelui se află într-o strânsă colaborare cu aparatul tehnic al Guvernului pentru ca, la finalul perioadei de dezbatere publică, să prezinte public clarificări despre aspectele față de care cetățenii își exprimă interesul”.

Cum era de așteptat, proiectul de act normativ a stârnit chiar de la debutul său vii dezbateri și comentarii²³. Am argumentat²⁴ atunci în intervenții publice motivele pentru care inițiativa Guvernului nu era una electorală sau politică, ci aceasta servea unui scop național, acela de a da casei regale „un cadru care să-i statornicească pentru totdeauna rolul și misiunea”, o formulă de a pune capăt unei limitări legislative și instituționale din ultimii 26 de ani, un proiect legal care să oficializeze și să faciliteze toate proiectele Familiei Regale de diplomatie publică, de reprezentare, de participare în acțiuni sociale, economice în interiorul și în afara granițelor în beneficiul României. Am subliniat faptul că „rolul său legal și instituțional nu poate rămâne în avanpremiera trecutului și a tradițiilor; nu poate rămâne fără progres, nu poate rămâne la nivelul anilor 90, nu poate stagna, nu poate rămâne într-un perpetuu rol de ambiguitate din perspectiva statutului său recunoscut de statul român și de instituțiile românești”. În același timp, am readus în discuție faptul că această formulă de instituționalizare într-un context constituțional republican nu era nouă, ci își avea originile tocmai în experiențele (amintite în acest studiu) din anii ‘90 și 2000, când Regele Mihai și familia regală oferiseră un enorm sprijin diplomatic României prin eforturi financiare și logistice considerabile proprii și cu limitări pe măsură. Am arătat că acest proiect nu era asumat partizan de un partid politic, ci tocmai oferea o garanție de independență politică apreciabilă, context destul de rar în țara noastră: „Când România are un Executiv tehnocrat, un președinte ales democratic de altă culoare politică decât majoritatea parlamentară și un legislativ cu grupuri parlamentare diverse, de ideologii liberale, social-democrate sau populare și când toate aceste forțe susțin acest proiect de instituționalizare a casei regale, înseamnă că elitele politice nu mai pot nega rolul casei regale sau valoarea inestimabilă a acesteia”. Mai mult, am amintit precedentul european și am întărit ideea că, în eventualitatea materializării proiectului, dezbaterile despre monarhie nu se încheia: „O lege pentru Casa Regală nu împiedică prin absolut nimic aspirațiile monarhiste ale societății românești. Acest proiect de lege va ocroti casa regală de cei care ar încerca uneori să-i știrbească statutul, să-i nege meritele și să îi nege utilitatea sau implicarea în viața statului. Un model similar în Muntenegru funcționează de 5 ani și el a dus acolo la rezultate remarcabile, unice în Balcanii

---

²² Carla Popa, „Reacția Familiei Regale a României la proiectul de lege privind Casa Regală”, în *România Liberă*, 23.06.2016, accesibil online la <https://romanalibera.ro/special/reactia-familiei-regale-a-romaniei-la-proiectul-de-lege-privind-casa-regala-420668/> (septembrie 2021).

²³ „Legea care ar face din Casa Regală o instituție publică, criticată”, 2.07.2016, *DC News*, accesibil online la https://www.dcnews.ro/legea-care-ar-face-din-casa-regala-o-institutie-publica-criticata_509889.html (septembrie 2021).

²⁴ Alexandru Muraru, „Distorsionarea adevărului în cazul proiectului de lege privind Casa Regală”, în *Revista Timpul*, 17 iunie 2016, accesibil online la <http://revistatimpul.ro/alexandru.muraru/distorsionarea-adevarului-in-cazul-proiectului-de-lege-privind-casa-regala/> (august 2018).

de Vest și în Europa. Statul muntegrecan va adera în acest an la NATO și în alți câțiva la UE, intrând astfel în cea mai benefică perioadă de stabilitate și prosperitate din istoria sa.”

2017: Proiectul de lege este abandonat de Guvern; un nou proiect depus în Parlament de către președinții celor două Camere se oprește în declarații și confruntări politice

Contextul politic încărcat al anului electoral 2016, divizarea și fragmentarea forțelor politice, un guvern tehnocrat cu o susținere fragilă în Parlament au inhibat progresul proiectului de lege, dar a lipsit și o asumare mai fermă din partea actorilor politici de la nivelul Guvernului și al Parlamentului. Mai mult, procedura de avizare a întâmpinat dificultăți în compartimentele guvernamentale și instituții, unde, se știe, susținerea actelor normative este nu doar rodul unui demers birocratic, ci și a unei susțineri politice și informale. Era dovada că luptele politice și sabotarea de către funcționari a proiectelor ce primiseră consens politic blocaseră practic administrația, anticipând o surpriză la alegerile parlamentare. De asemenea, proiectul de lege, în procedura de avizare, avea nevoie și de avizul Consiliului Suprem de Apărare a Țării (CSAT)²⁵.

La 10 luni de la lansarea în dezbatere publică a proiectului de lege „privitoare la Casa Regală a României”, în aprilie 2017, Liviu Dragnea, președintele Camerei Deputaților și liderul principalului partid de guvernământ, anunța că, în urma tergiversărilor instituționale ale Executivului, proiectul de lege urma să fie depus în Parlament, în circuitul legislativ, de către liderii coaliției de guvernare de la acel moment: „Am discutat cu Altelele lor Regale și am constatat cu amărăciune că după întâlnirea pe care am avut-o și eu și domnul Tăriceanu separat anul trecut, când stabilisem să inițiem o lege în Parlament la propunerea dumnealor, atunci Guvernul Cioloș s-a grăbit și a spus că vor dâșii să inițieze acel proiect de lege. Am zis să nu ne grăbim pe așa ceva, am zis să așteptăm să vină proiectul în Parlament, dar nici până în ziua de azi proiectul nu a plecat de la Guvern. Împreună cu domnul Tăriceanu le-am propus Altelelor lor Regale să inițiem noi proiectul de lege în Parlament pentru a putea totuși finaliza ce am promis”. Liderul PSD sublinia reticența și opoziția funcționarilor din instituțiile avizatoare: „Funcționarii din minister au rămas aceiași, cei care n-au vrut să avizeze din nu știu ce motive, în continuare nu vor să avizeze și eu zic că totuși nu putem să ne împiedicăm de această birocratie”.²⁶

Dezbaterea asupra proiectului de lege privind instituționalizarea casei regale a fost deopotrivă grăbită și vulnerabilizată, în același timp, de câteva elemente care merită a fi menționate. În primul rând, este necesar de precizat că, pe parcursul anului 2017, mișcările anti-guvernamentale de protest au avut amploare „istorică”²⁷ în urma deciziilor coaliției de a modifica prin acte normative (ordonanță de urgență și proiect de lege) anumite prevederi din Codul penal și din Codul de procedură penală pentru amnistierea unor categorii de infracțiuni din sfera corupției precum și pentru grațierea unor categorii de persoane condamnate. Acestea vizau importanți oameni politici cu funcții de primă decizie în *establishment*-ul românesc, ceea ce a echivalat cu o deturnare masivă nu doar a luptei împotriva corupției, dar mai ales cu

---

²⁵ „Proiect de lege: Casa Regală primește Palatul Elisabeta pe 99 ani și bani din buget, dar trebuie să prezinte Parlamentului raport anual”, în *Adevărul*, 23.06.2016, accesibil online la https://adevarul.ro/news/politica/proiect-lege-casa-regala-primeste-palatul-elisabeta-99-ani-bani-buget-trebuie-prezinte-parlamentului-raport-anual-1_576bdd075ab6550cb838ada0/index.html (septembrie 2021).

²⁶ „Proiectul de lege privind Casa Regală a României”, în *Cotidianul*, 29.04.2017, accesibil online la <https://www.cotidianul.ro/proiectul-de-lege-privind-casa-regala-a-romaniei/> (septembrie 2021).

²⁷ Vezi o sinteză în Ana Adi, Daren G. Lilleker (Eds), *#rezist – Romania’s 2017 anti-corruption protests: causes, development and implications*, Published by Quadriga University of Applied Sciences, Quadriga Hochschule Berlin GmbH, Berlin, 2017, *passim*.

pericolul iminent al compromiterii statului de drept și al avarierii grave a statutului de membru al României în Uniunea Europeană și pe plan internațional. Totodată, conflictele din interiorul coaliției de guvernământ pe fondul tensiunilor sociale și a luptelor interne au făcut ca la mijlocul anului 2017, prima moțiune de cenzură depusă de un partid împotriva propriului Guvern să fie adoptată, astfel încât guvernul de coaliție PSD-ALDE, condus de social-democratul Sorin Grindeanu, a fost înlăturat și un nou cabinet instalat. În al doilea rând, înrăutățirea stării de sănătate a Regelui Mihai și veștile triste despre situația medicală a monarhului – care au venit în cascadă pe tot parcursul anului 2017 – au grăbit din mai multe considerente discuția despre reinstituționalizarea Casei Regale. Cel mai probabil simpatia și notorietatea de care se bucura Regele dar și alte motivații de poziționare față de electoratul sensibil la situația casei regale și la moștenirea instituțională a lui Mihai I au determinat actorii să găsească un nou prilej pentru a soluția statutul juridic al casei regale.

La începutul lunii noiembrie 2017, în contextul agravării stării de sănătate a Regelui, liderii coaliției de guvernământ, președinții celor două camere și, în același timp, ai PSD și ALDE, respectiv Liviu Dragnea și Călin Popescu Tăriceanu, depun pe circuitul legislativ parlamentar, la Senat, proiectul de lege privind statutul casei regale. Practic, documentul replica proiectul de lege lansat în dezbatere publică de către cabinetul condus de Dacian Cioloș din iunie 2016, dar aducea câteva prevederi noi, care atenuau riscul ca o eventuală atacare a legii la Curtea Constituțională să aibă succes. Astfel, se propunea recunoașterea poziției de Șef al Casei Regale a României, ca „poziție onorifică”, asimilată protocolar cu cea a unui fost șef de stat – „Șeful Casei Regale a României ocupă în ordinea de precădere a protocolului național o poziție echivalentă unui fost șef de stat” –, se reducea durata de folosință gratuită a Palatului Elisabeta de la 99 de ani la 49 de ani, dar se adăuga și adoptarea bugetului anual al instituției prin hotărâre de Guvern²⁸. De asemenea, desemnarea șefului casei regale devenea un atribuit al normelor interne „potrivit Statutului acesteia” și se introducea în lege paragraful care făcea trimitere directă la Mihai I și la statutul acestuia. Potrivit articolului 6 (2), „La data intrării în vigoare a prezentei legi, funcția de Șef al Casei Regale a României este deținută de șeful statului din perioada 1927-1930”. Totodată, la dispozițiile finale, apărea noua prevedere potrivit căreia, în 90 de zile de la intrarea în vigoare a actului normativ, Șeful Casei Regale aproba statutul acesteia, iar la o lună de la apariția legii în *Monitorul Oficial*, Executivul urma să adopte o hotărâre prin care stabilea grila de salarizare a personalului serviciului Administrativ al noii instituții²⁹.

Reacțiile critice la noul proiect au fost relativ slabe, opoziția nu a protestat decât pe o voce singulară. Liberalii au aprobat tacit legea, fără să conteste nici oportunitatea și nici forma actului normativ, chiar dacă nu se aflau printre semnatari sau inițiatori, în vreme ce Uniunea Salvați România (USR), partid progresist nou înființat, a declarat public că va depune amendamente, reluând teza – utilizată de unii public în 2016 – potrivit căreia se producea o subordonare a casei regale politicului, se subliniau „beneficiile materiale” și se formulau acuzații de înțelegeri ascunse între membrii dinastiei și guvernanți. Radicalii din opoziție acuzau atunci că prin noul act normativ casa regală devenea „o instituție banală”, care urma să fie „șantajată perpetuu” de către statul român³⁰.

²⁸ Radu Eremia, „Programul «Prima Casă Regală» revine. Garantat Dragnea-Tăriceanu”, 10.11.2017, *Adevărul*, accesibil online la https://adevarul.ro/news/politica/programul-prima-casa-regala-revine-garantat-dragnea-tariceanu-1_5a04935d5ab6550cb8fefab9/index.html (octombrie 2021).

²⁹ „Lege pentru reglementarea statutului juridic al Casei Regale a României”, accesibil online la <https://www.senat.ro/legis/PDF/2017/17L493FG.pdf> (octombrie 2021).

³⁰ Alina Novăceanu, „Ghinea (USR), despre proiectul privind Casa Regală: Vrem să eliminăm beneficiile materiale ale Casei Regale”, 13.11.2017, *Agerpres*, accesibil online la <https://www.agerpres.ro/politica/2017/11/13/ghinea-usr-despre-proiectul-privind-casa-regala-vrem-sa-eliminam-beneficiile-materiale-ale-casei-regale-15-03-42> (octombrie 2021).

Finalul anului a adus deopotrivă încercarea de a grăbi și mai mult parcursul actului normativ dar și o situație oarecum neașteptată – pe fondul conflictelor din interiorul PSD, între primul-ministru de la acea vreme, Mihai Tudose, și conducerea partidului – în care șeful Executivului a atacat și contestat public instituția dinastică. Vestea trecerii la cele veșnice a Regelui Mihai, la 5 decembrie 2017, a creat o emoție extrem de puternică în societate. Săptămâni întregi, mass-media și publicul au fost conectate și marcate de perioada funeraliilor, un adevărat șoc a fost declanșat de dispariția ultimului monarh al României. În tot acest context, s-a adăugat desigur și situația coaliției de guvernământ care era din ce în ce mai contestată public după protestele masive din iarna și primăvara aceluiași an, dar și după luptele intestinale care culminaseră cu demolarea propriului Executiv prin moțiune de cenzură. Cu toate acestea, la două zile de la moartea Regelui Mihai, președintele Senatului, Călin Popescu Tăriceanu, anunța³¹ pripit că proiectul de lege care oficializa statutul juridic al instituției dinastice urma să fie dezbătut în comisia juridică a camerei superioare a Parlamentului și se antepunea cu privire la avizul favorabil al Guvernului, transmitând că va fi unul pozitiv. Ulterior, după funeraliile Regelui, proiectul de lege ajunge³² să fie discutat într-o ședință a Coaliției de guvernare, ridicând deja primele semne de întrebare cu privire la un eventual consens. De obicei, ședințele coaliției puneau în dezbatere chestiunile aflate în dispută și nu orice proiect de act normativ era discutat acolo. Cu același prilej, șeful Executivului de la acea vreme ajunsese să aibă primele declarații revendicative cu privire la familia regală și la statutul acesteia, declarând că „în ceea ce privește drepturile urmașilor ca și la nivel de urmaș de șefi de stat, nici la alți șefi de stat nu avem aceste drepturi. Iar în ceea ce privește Palatul Elisabeta, să aibă statul și folosința fiindcă sunt o mulțime de întrebări pentru acest palat, Casa Regală având alte domenii regale în toată țara”. Afirmațiile cu privire la statutul familiei regale, la situația Palatului Elisabeta, la procesul retrocedării proprietăților regale, la eventualitatea ceremonialului etc. au devenit în următoarele zile virulente³³ și au blocat, atât declarativ, cât și oficial, demersurile legislative pentru parcursul birocratic al proiectului de lege. Invocând un punct de vedere negativ de la Ministerul Justiției pe motive de constituționalitate, Guvernul a acordat un aviz negativ³⁴ pentru proiectul de lege privind statutul juridic al Casei Regale, Tudose susținând că acesta nu se mai bucura de susținerea de la început în Parlament.

---

³¹ Marian Buga, „Tăriceanu: Avizul Guvernului pe proiectul referitor la Casa Regală va fi pozitiv; legea nu alocă niciun fel de sume. Intră săptămâna viitoare în procedură legislativă”, 7.12.2017, *News.ro*, accesibil online la <https://www.news.ro/politic-intern/tariceanu-avizul-guvernului-pe-proiectul-referitor-la-casa-regala-va-fi-pozitiv-legea-nu-aloca-niciun-fel-de-sume-intra-saptamana-viitoare-in-procedura-legislativa-1922401807402017121517438297> (octombrie 2021).

³² „Va fi discutat proiectul de lege care ar urma să stabilească statutul de personalitate juridică de utilitate publică al Casei Regale”, 22.12.2017, *Rador*, accesibil online la <https://www.rador.ro/2017/12/22/va-fi-discutat-proiectul-de-lege-care-ar-urma-sa-stabileasca-statutul-de-personalitate-juridica-de-utilitate-publica-al-casei-regale/> (octombrie 2021).

³³ „Mihai Tudose, anunț despre Casa Regală și Palatul Elisabeta”, 29.12.2017, *Antena 3*, accesibil online la <https://www.antena3.ro/actualitate/mihai-tudose-anunt-despre-casa-regala-si-palatul-elisabeta-448592.html>; „Mihai Tudose: Membrii Casei Regale pot să închirieze Palatul Elisabeta dacă doresc”, 29.12.2017, *Digi24*, accesibil online la <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/politica/mihai-tudose-membrii-casei-regale-pot-sa-inchirieze-palatul-elisabeta-daca-doresc-852629> (octombrie 2019).

³⁴ Avizul Guvernului stipula că „era necesar ca atât din Expunerea de motive, cât și din conținutul normativ al proiectului să se contureze în mod univoc statutul Casei Regale a României de instituție de utilitate publică, pentru a avea, astfel, vocația de a-i fi atribuite în folosință gratuită bunuri proprietate publică”, iar actuala Casa Regală ar putea folosi în continuare, în mod gratuit, Palatul Elisabeta doar în situația în care ar fi o instituție de utilitate publică, precum o fundație sau o asociație recunoscută astfel, și nu, ca acum, o „comunitate de familie autonomă”, organizată dinastic.

Se cuvin făcute aici câteva precizări. În primul rând implicațiile constituționale ale proiectului de lege din 2017 erau mult atenuate față de prima propunere. Casa Regală primea doar un statut juridic de „utilitate publică”, fără scop patrimonial, ceea ce însemna că eventualul conflict la Curtea Constituțională nu era tocmai justificat. Totodată, acordarea unei calități onorifice asimilate cu cea de șef al statului în ordinea de precădere era mai degrabă o compensație de imagine decât un statut între autoritățile române. De asemenea, menținerea Palatului Elisabeta ca sediu al viitoarei instituții prin formula schimbării destinației, din reședință pentru fost șef de stat în imobil pentru o structură de utilitate publică era posibilă. În definitiv, acesta și-ar fi păstrat rolul de „palat public” pentru evenimente și acțiuni cu caracter oficial, rămânând astfel în circuitul instituțional. Mai mult, noul act normativ ar fi reprezentat pentru viitor, dar mai ales în acel moment – 2017, un compromis rezonabil cu privire la noul statut al casei regale după trecerea la cele veșnice a lui Mihai I, dar și o formulă de a înlocui efigia Regelui cu o susținere din partea statului, compensând multe din neajunsurile și îndatoririle statului față de dinastie. Dar atitudinea primului ministru Mihai Tudose, pe fondul neînțelegerilor și poziționărilor în antiteză cu liderii propriei coaliții – prin care a creat un conflict spontan cu familia regală apelând la aserțiuni publice repetate de felul celor din perioada guvernelor din primii ani postdecembriști, asimilând existența casei regale cu atacul la adresa simbolurilor constituționale sau chiar cu schimbarea formei de guvernământ și readucând în discuție tema proprietăților regale – a servit instituțiilor avizatoare, cel mai probabil, drept decizie politică în circuitul instituțional. Drept consecință, nu doar că avizul Guvernului a fost negativ, dar s-a transmis practic ideea că instituțiile statului și, per ansamblu, clasa politică ar fi respins această idee în general.

Abandonarea definitivă a proiectului legislativ pentru reglementarea statutului Casei Regale și încercarea de înființare a unui institut regal pentru susținerea activităților instituției dinastice

Tergiversarea și vehemența cu care s-a opus șeful administrației românești de la acea vreme proiectului de act normativ, consumarea momentului de mare emoție publică pricinuit de dispariția ultimului monarh al României cât și neînțelegerile dintre șefii coaliției de guvernare și premier purtate mai ales prin astfel de episoade au făcut ca soarta inițiativei legislative depuse în noiembrie 2017 să fie aproape pecetluită. Șansele ca proiectul să progreseze în Parlament erau reduse. Astfel, se decide retragerea proiectului, în martie 2018. La acea vreme, președintele camerei superioare a Parlamentului, Călin-Popescu Tăriceanu, făcea publică intenția liderilor coaliției de a abandona definitiv inițiativa legislativă de la Senat, refacerea acesteia și depunerea, într-o nouă formă, la Camera Deputaților. Tăriceanu a explicat atunci că, fiind vorba despre o instituție nou-înființată, era necesar ca proiectul să fie luat în dezbatere de camera inferioară a Parlamentului și abia apoi de către Senat, for decizional în acest caz. În același timp, admițând într-un fel punctul de vedere al Guvernului, Tăriceanu sublinia că un proiect de lege care să reglementeze statutul juridic al Casei Regale nu putea transforma instituția dinastică într-o organizație neguvernamentală („Casa Regală nu poate fi totuși un ONG”) și dezvăluia viitoarele intenții ale inițiatorilor de a genera repede, în aceeași sesiune parlamentară, „crearea unei instituții care să fie bugetată și care să primească forurile aferente. Păstrăm aceeași intenție, ca Palatul Elisabeta să poată fi folosit pentru derularea activităților Casei Regale”. Tăriceanu a precizat atunci că și-ar dori ca proiectul

refăcut să fie adoptat în aceeași sesiune parlamentară, „și ca semnal, și pentru a da o formă stabilă și legală funcționării Casei Regale”.³⁵

În mai 2018, la doar două luni după retragerea proiectului, un nou act normativ, complet diferit, este depus de către Gabriel Vlase, deputat PSD la acea vreme și actual director al Serviciului de Informații Externe, și susținut de alți 34 de deputați PSD și ALDE. Legea³⁶ „privind înființarea Institutului pentru promovarea valorilor naționale «Regele Mihai I»” argumenta, printre altele, în expunerea de motive, că monarhia a avut o contribuție semnificativă la consolidarea statului, „fiind recunoscută public ca simbol” iar, în ciuda tuturor angajamentelor pe care le desfășoară în interiorul și în afara granițelor în beneficiul țării, „în prezent, nu există nicio bază instituțională prin care statul să faciliteze activitățile publice specifice”. Se propunea astfel „crearea posibilității de finanțare a acestora și din fonduri publice, ca și a aparatului administrativ afectat îndeplinirii lor” și „consacrarea Palatului Elisabeta ca sediu al unei instituții dedicate acestor activități”. Având cu totul o altă structură și filosofie instituțională, noua lege își propunea practic să creeze doar suportul logistic, financiar și birocratic pentru susținerea activității Casei Regale, astfel soluționând nu statutul juridic și design-ul dinastiei, ci problema colaboratorilor, cea financiară și a Palatului Elisabeta.

Instituția propusă spre a fi creată avea statutul de „autoritatea administrativă autonomă, cu personalitate juridică, sub control parlamentar”, iar principalele activități vizau promovarea imaginii României, a simbolurilor, tradițiilor naționale, a realizărilor din domenii diverse, promovarea unor evenimente istorice sau programe naționale, a rezultatelor din educație, știință etc. De asemenea, noua instituție urma să efectueze studii, cercetări, să organizeze sau să participe la programe sau proiecte din domenii largi ale societății, vizite interne sau externe. Conducerea noii instituții era practic una pur administrativă, șeful familiei regale a României, „Custodele Coroanei” doar propunând Parlamentului directorul institutului regal, care era numit sau revocat prin votul parlamentarilor prezenți. Atribuțiile directorului, ordonator principal de credite, vizau organizarea și funcționarea întregii instituții, inclusiv reprezentarea acesteia în relațiile cu persoanele fizice sau juridice române și străine. Din punct de vedere financiar, noua autoritate urma să primească un buget anual, prin bugetul Senatului, în cuantum de 860.000, care se indexa din oficiu, anual, cu rata medie anuală a inflației, și care se putea completa cu venituri proprii. Institutul avea posibilitatea să obțină venituri prin studiile și cercetările pe care le realiza sau coordona, prin atragerea de fonduri europene, editarea de cărți, servicii de consultanță, acorduri de colaborare etc. Ca și în vechiul proiect, noua structură urma să aibă un număr maxim de 20 de posturi salarizate, iar statul de personal, organizarea compartimentelor și atribuțiile erau stabilite prin ordine ale directorului. Anexa legii care stabilea organigrama dezvăluia că nu mai puțin de șapte compartimente urmau să fie subordonate directorului institutului și unui director adjunct. Anual, instituția era obligată să depună un raport de activitate și contul de execuție bugetară la Birourile Reunite ale Parlamentului. Totodată, sediul noii instituții era Palatul Elisabeta, iar pentru punerea în aplicare a acestui deziderat, Regia Autonomă „Administrația Patrimoniului Protocolului de

---

³⁵ „Dragnea și Tăriceanu retrag proiectul de lege care acorda Casei Regale dreptul de a folosi în mod gratuit Palatul Elisabeta încă 49 de ani”, 5.03.2018, *Profit.ro*, accesibil online la <https://www.profit.ro/stiri/politic/dragnea-tariceanu-retrag-proiectul-lege-acorda-casei-regale-dreptul-folosi-mod-gratuit-palatul-elisabeta-49-ani-update-tariceanu-sustine-proiectul-refacut-casa-regala-totusi-ong-17932442> (octombrie 2021).

³⁶ Pentru întreaga cronologie a parcursului legislativ a proiectului (PL 315/2018) privind înființarea instituției pentru promovarea valorilor naționale "Regele MIHAI I", a inițiativei, a expunerii de motive și a punctelor de vedere, ale amendamentelor, rapoartelor, avizelor sau observațiilor, vezi http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=17109 (octombrie 2021).

Stat” urma să predea noii instituții imobilul, în 30 de zile de la intrarea în vigoare a actului normativ³⁷.

Parcursul noului proiect de lege durează aproape doi ani, de la 10 mai 2018, când a fost înregistrată forma inițiatorului, și până la 23 aprilie 2020, când ultimul punct de vedere al Guvernului (negativ) a fost transmis Parlamentului. Acesta se oprește fără a finaliza adoptarea sau respingerea definitivă a inițiativei. În tot acest timp, numeroase ajustări au fost făcute formei inițiale. În general, în anul 2018 rapoartele și avizele de la Camera Deputaților au fost favorabile, precum și cele de la Consiliul Legislativ și Guvern. Modificările au fost în mare parte de ajustare cu alte prevederi legislative, ca de exemplu introducerea calității de ordonator terțiar de credite (și nu principal), eliminarea unei alocări bugetare preexistente în lege precum și precizări birocratice necesare cu privire la statutul sediului noii instituții. Inițiativa a fost inițial adoptată tacit de către Camera Deputaților, ca urmare a depășirii termenului de adoptare, și transmisă Senatului pe 31 octombrie 2018. La Senat, proiectul de act normativ privind înființarea instituției pentru promovarea valorilor naționale „Regele Mihai I” (L648/2018)³⁸ durează relativ puțin, din noiembrie 2018 până în decembrie același an, unde primește avize favorabile, unele cu amendamente, de la comisiile sesizate și un raport negativ din partea Comisiei de buget.

Votul final³⁹ din 19 decembrie 2018 adoptă inițiativa (69 de voturi pentru, 5 împotriva, 16 abțineri). Față de forma de la Camera Deputaților, proiectul de lege primește relativ puține modificări de substanță, cele mai importante dintre acestea referindu-se la statutul noii instituții – „instituție publică de interes național” în loc de „autoritate administrativă” –, la posibilitatea de a avea sigiliu și steag propriu, de a încheia convenții de colaborare cu experți ori personalități din țară sau străinătate, de a colabora direct cu instituții guvernamentale și ministere, cu Președinția, de a primi suport din partea misiunilor diplomatice sau consulare pentru activitățile institutului desfășurate în exterior, de a putea folosi cu titlu gratuit sălile din Palatul Regal cu simbolistică pentru istoria monarhiei, de a putea dobândi bunuri mobile sau chiar imobile. În același timp, o noutate era numirea directorului institutului pentru un mandat de 4 ani, cu posibilitatea reînnoirii, fără a exista o limită a numărului de mandate, numirea și revocarea în funcție făcându-se de către plenul Senatului la propunerea Custodelui Coroanei. Directorul institutului nu putea fi membru al unui partid politic, iar pe lângă acesta, se crea un consiliu consultativ din maximum 9 membri neremunerați, format din „personalități de prestigiu în domeniul lor de activitate” cu rol onorific, ce urmau să contribuie la realizarea strategiei și a programelor institutului. În privința bugetului, noua prevedere institua un prag minim anual de patru milioane de lei individualizat distinct din bugetul Senatului, care putea fi completat cu alte venituri sau din rectificări bugetare pe parcursul anului⁴⁰.

După adoptarea în această formă proiectul privind înființarea instituției pentru promovarea valorilor naționale „Regele Mihai I” este ulterior transmis, la 21 decembrie 2018, Camerei Deputaților, considerată cameră decizională. Din acel moment proiectul se împotmolește din mai multe cauze. În principal, situația politică devine una volatilă,

---

³⁷ „Forma inițiatorului” a proiectului de lege privind înființarea instituției pentru promovarea valorilor naționale „Regele MIHAI I”, accesibil online la <http://www.cdep.ro/proiecte/2018/300/10/5/pl397.pdf> (octombrie 2021).

³⁸ Vezi parcursul proiectului de lege în camera superioară a Parlamentului, accesibil online la https://www.senat.ro/legis/lista.aspx?nr_cls=L648&an_cls=2018 (octombrie 2018).

³⁹ „Casa Regală primește cadou de la PSD-ALDE un institut de „interes național”, finanțat cu aproape un milion de euro anual și bonus Palatul Elisabeta / Legea a trecut de Senat: doar 5 voturi împotriva de la USR”, 19.12.2018, *Hotnews*, accesibil online la <https://www.hotnews.ro/stiri-politic-22875961-senatul-aprobat-infiintarea-institutului-pentru-promovarea-valorilor-nationale-regele-mihai.htm> (octombrie 2021).

⁴⁰ Forma proiectului de lege 648/2018 adoptată de Senat la 19.12.2018 era una intermediară pentru că, potrivit art.92 alin.(7) pct.1 din Regulamentul Senatului în vigoare, Senatul este primă Cameră sesizată; proiect accesibil online la <https://www.senat.ro/legis/PDF/2018/18L648FS.PDF> (octombrie 2021).

susținerea coaliției de guvernământ începe să fie imprevizibilă pe fondul alegerilor europarlamentare și prezidențiale care urmau în anul 2019, a creșterii tensiunii sociale și mai ales a situației liderului PSD, Liviu Dragnea, implicat într-un important proces penal, care avea să-i pună capăt și carierei politice. Toate aceste considerente au lăsat în subsidiar prioritatea pentru acest act normativ, iar schimbările politice din anul 2019 au fost decisive. După alegerile europarlamentare din luna mai 2019, sentința de condamnare a liderului PSD, problemele de leadership de la nivelul aceluiași partid, cursa internă din coaliția de guvernământ pentru desemnarea candidatului la prezidențiale, toate acestea au culminat cu pierderea guvernării și instalarea unei noi majorități în noiembrie 2019. Practic, întreg anul 2019 a făcut imposibilă adoptarea actului normativ, lipsa consistenței susținerii și a unei decizii de impunere pe agenda coaliției din același an afectând decisiv șansele materializării inițiativei. Parcurusul actului normativ, în continuare, la Camera Deputaților, a arătat că în primăvara lui 2019 doar jumătate dintre comisiile sesizate emisese avize (dintre care unul negativ la comisia pentru Educație), iar în aprilie 2020 Guvernul a emis un nou punct de vedere⁴¹ negativ pentru inițiativa legislativă aflată pe circuit la Camera Deputaților. Practic, din acel moment, din aprilie 2020, proiectul de lege nu a mai avansat în Parlament, dar nici nu a fost respins definitiv, situație în care se găsește și astăzi, la finalul anului 2021.

Trebuie precizat însă că, în aceeași lună a anului 2020, un pas înainte a fost făcut în privința sediului⁴² care servea instituția dinastică. Guvernul liberal condus de Ludovic Orban și instalat în noiembrie 2019 a promovat în aprilie 2020 două⁴³ importante acte normative. O hotărâre de Guvern prin care a recunoscut asociația „Casa Majestății Sale” ca fiind de utilitate publică, angajând ulterior, la câteva zile, promovarea proiectului hotărârii de Guvern privind atribuirea în folosință gratuită, pe o perioadă de 49 de ani, a Palatului Elisabeta către aceeași asociație, în vederea stabilirii ca sediu al acesteia. Această organizație nonguvernamentală era practic serviciul administrativ al Familiei Regale care administra proprietățile, bugetul, cât și întreaga dimensiune logistică a acțiunilor instituției dinastice.

Concluzii

Reinstituționalizarea regalității rămâne un proiect nefinalizat. Deși a trecut aproape un sfert de secol de la reînțoarcerea Familiei Regale în România și peste două decenii de la revenirea definitivă a acesteia, realitățile politice dovedesc faptul că există în continuare lipsa unui consens cu privire la statutul casei regale. Informal însă, acțiunile, anvergura și dimensiunea susținerii publice a dinastiei nedomnitoare au depășit cadrul formal, conceptual al unei comunități private de familie cu un statut privilegiat, dar nu au putut înlocui lipsa de mobilitate și de curaj a actorilor politici.

---

⁴¹ Departamentul pentru Relația cu Parlamentul, „Punctele de vedere ale Guvernului aprobate în ședința din 15.04.2020”, 22.04.2020, p. 6, accesibil online la <http://www.cdep.ro/proiecte/2018/300/10/5/pvg2637.pdf> (octombrie 2021).

⁴² Ovidiu Bărbulescu, „Palatul Elisabeta va fi dat de Guvern în folosință gratuită, pentru 49 de ani, Casei Regale. La cât este evaluat imobilul acum?”, 6.05.2020, *Profit*, accesibil online la <https://www.profit.ro/povesti-cu-profit/real-estate-constructii/palatul-elisabeta-va-fi-dat-de-guvern-in-folosinta-gratuita-pentru-49-de-ani-casei-regale-la-cat-este-evaluat-imobilul-acum-19354171> (noiembrie 2021).

⁴³ Guvernul României, „Hotărârea de Guvern nr.291 privind recunoașterea Asociației Casa Majestății Sale ca fiind de utilitate publică”, 9.04.2020, Monitorul Oficial nr. 309/13.04.2020, accesibil online la <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/224832>; Guvernul României, „Hotărârea de Guvern nr. 368 privind actualizarea valorii de inventar a unui imobil din domeniul public al statului, pentru retragerea calității de reședință oficială atribuite unui imobil aflat în domeniul public al statului și administrarea Regiei Autonome «Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat» și atribuirea acestuia în folosință gratuită a Asociației Casa Majestății Sale”, 7.05.2020, *Monitorul Oficial al României* nr. 376/11.05.2020, accesibilă online la <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/225498> (noiembrie 2021).

Proiectele de lege lansate de Executiv, partide politice, deputați sau senatori, unice de altfel în ultimii aproape optzeci de ani, după abolirea monarhiei, erau consecința a numeroase discuții și poziționări din interiorul sistemului și acestea serveau unui scop național, un cadru care să-i stabilească dinastiei naționale nedmonitoare, pentru totdeauna, rolul și misiunea. Dar felul în care de multe ori, logica evenimentelor s-a suprapus cu contextul politic sau cu imaginea oamenilor politici a afectat finalitatea unui proces legislativ complicat. Totodată, perioada 2016-2021 a fost una complicată din punct de vedere politic, România traversând în acești ultimi ani numeroase crize politice și instituționale, reconfigurări de majorități, prăbușiri de guverne și confruntări electorale care au făcut puțin posibilă încheierea unui consens pe teme importante ca aceasta. Mai mult, schimbarea strategiei și a proiectelor de lege au inhibat actorii și partidele și au dat aparența unei situații provizorii care putea fi transformată inevitabil în favoarea sau defavoarea puterii sau, după caz, a opoziției.

Deși definirea unui formule juridice care să încheie o limitare legislativă și instituțională de aproape opt decenii nu a fost conturată, un proiect legal care să oficializeze și să faciliteze toate proiectele Familiei Regale de diplomație are deja spațiu de manevră. Cele câteva proiecte demonstrează că există deja precedente, dar personalizarea de către actorii politici a acestei teme va crea mereu insurmontabile dezavantaje și blocaje inevitabile. Ambiguitatea juridică din perspectiva statutului casei regale recunoscute de statul român arată că aceasta poate fi depășită doar dacă va exista o bază instituțională de suport politic prin care statul să faciliteze activitățile publice specifice ale dinastiei nedmonitoare în beneficiul țării.

Conturarea unor formule pre-instituționale dar și a unor ajustări pe parcurs (proiectul de lege privind crearea instituției pentru promovarea valorilor naționale „Regele Mihai I”, recunoașterea de către Guvern a Asociației „Casa Majestății Sale” ca fiind de utilitate publică, atribuirea acesteia în folosința gratuită a Palatului Elisabeta) arată că progresele au fost minore, însă au confirmat că există în spațiu politic susținere și consens limitat. De aceea, pe viitor eventuala reluare a inițiativelor, într-un climat de stabilitate cu o majoritate largă, poate avea sorti de izbândă cu condiția ca toți actorii politici să fie implicați, iar dialogul, prezentarea propunerii și discuția să fie însoțite de personalități politice credibile și de posibile proiecte naționale pe care noua instituție le poate împlini sau susține.

Bibliografie

Lucrări, studii și articole

ADI, Ana, LILLEKER, Daren G., (Eds), *#rezist – Romania’s 2017 anti-corruption protests: causes, development and implications*, Published by Quadriga University of Applied Sciences, Quadriga Hochschule Berlin GmbH, Berlin, 2017.

HOHENZOLLERN-VERINGEN, Radu Principele, *Palatul Elisabeta*, Editura Humanitas, București, 2006.

MURARU, Alexandru „Casa Regală a României, în drum spre instituționalizare”, în *Revista Sinteză*, Revistă editată sub egida Asociației Române pentru Evaluare și Strategie, Nr. 27, Aprilie 2016, pp. 43-50.

IDEM „Transformarea regalității românești: de la statutele și normele interne ale dinastiei la procesul reinstituționalizării Casei Regale. evoluții, decizii, interpretări”, în Mihai-Ștefan Ceaușu, Liviu Brătescu, Simion-Alexandru Gavriș (coordonatori), *Regalitatea Română: Perspective istoriografice*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2017, pp. 380-408.

MURARU, Alexandru, ȘANDRU, Daniel, (coord.), *Anul Regal. Jurnalul Jubileului de 150 de ani de la fondarea Casei Regale a României*, Adenium, Iași, 2016

Presă

„150 de ani de la fondarea Casei Regale și a Statului român modern”, disponibil online la www.familiaregala.ro.

„Casa Regala a negociat cu Liviu Dragnea și cu Guvernul despre statutul instituției”, la *Hotnews*, 16.06.2016.

„Casa Regală a României – Percepții și reprezentări”, accesibil online la www.ires.com.ro.

„Casa Regală primește cadou de la PSD-ALDE un institut de „interes național”, finanțat cu aproape un milion de euro anual și bonus Palatul Elisabeta / Legea a trecut de Senat: doar 5 voturi împotriva de la USR”, *Hotnews*, 19.12.2018.

„Dragnea și Tăriceanu retrag proiectul de lege care acorda Casei Regale dreptul de a folosi în mod gratuit Palatul Elisabeta încă 49 de ani”, *Profit.ro*, 5.03.2018.

„Gorghiu: PNL salută inițiativa privind o nouă lege referitoare la statutul Casei Regale”, în *Jurnalul*, 26.10.2016.

„Legea care ar face din Casa Regală o instituție publică, criticată”, 2.07.2016, *DC News*, accesibil online la https://www.dcnews.ro/legea-care-ar-face-din-casa-regala-o-institutie-publica-criticata_509889.html.

„Mihai Tudose, anunț despre Casa Regală și Palatul Elisabeta”, *Antena 3*, 29.12.2017.

„Mihai Tudose: Membrii Casei Regale pot să închirieze Palatul Elisabeta dacă doresc”, *Digi24*, 29.12.2017.

„Proiect de lege: Casa Regală primește Palatul Elisabeta pe 99 ani și bani din buget, dar trebuie să prezinte Parlamentului raport anual”, în *Adevărul*, 23.06.2016.

„Proiectul de lege privind Casa Regală a României”, în *Cotidianul*, 29.04.2017.

„Regele Mihai e grav bolnav și se retrage din viața publică: Sunt sigur că fiica mea, Margareta, Custodele Coroanei, va găsi înțelepciunea și forța de a mă reprezenta”, *Hotnews*, 2.03.2016.

„Va fi discutat proiectul de lege care ar urma să stabilească statutul de personalitate juridică de utilitate publică al Casei Regale”, *Rador*, 22.12.2017.

BĂRBULESCU, Ovidiu, „Palatul Elisabeta va fi dat de Guvern în folosință gratuită, pentru 49 de ani, Casei Regale. La cât este evaluat imobilul acum”, *Profit*, 6.05.2020.

BUGA, Marian, „Tăriceanu: Avizul Guvernului pe proiectul referitor la Casa Regală va fi pozitiv; legea nu alocă niciun fel de sume. Intră săptămâna viitoare în procedură legislativă”, *News.ro*, 7.12.2017.

DIAC, Mihai, „Guvernul pregătește un cadru legislativ privind rolul și atribuțiile Casei Regale”, în *România Liberă*, 16.06.2016.

EREMIA, Radu, „Programul «Prima Casă Regală» revine. Garantat Dragnea-Tăriceanu”, *Adevărul*, 10.11.2017.

LAZĂR, Ana Maria, „Reacția clasei politice după anunțul că Regele Mihai se retrage din viața publică: «Să îi dea Dumnezeu putere, energie și să-l sprijine cu iubire»”, *Mediafax*, 2.03.2016.

MURARU, Alexandru, „Chiria pentru Castelul Peleş. 10 detalii esențiale”, în *Revista Timpul*, 10 august 2017.

IDEM, „Distorsionarea adevărului în cazul proiectului de lege privind Casa Regală”, în *Cotidianul*, 17.06.2016.

IDEM, „Distorsionarea adevărului în cazul proiectului de lege privind Casa Regală”, în *Revista Timpul*, 17 iunie 2016.

IDEM, „Reinstituționalizarea Familiei Regale și «noua monarhie»”, în *Timpul*, Supliment Polis „România și Monarhia”, nr. 203-204.

NOVĂCEANU, Alina, „Ghinea (USR), despre proiectul privind Casa Regală: Vrem să eliminăm beneficiile materiale ale Casei Regale”, *Agerpres*, 13.11.2017.

PĂDUREAN, Claudiu „Ce înseamnă astăzi Casa Regală pentru români”, în *România Liberă*, 3 august 2016.

POPA, Carla, „Reacția Familiei Regale a României la proiectul de lege privind Casa Regală”, în *România Liberă*, 23.06.2016.

Revista Sinteza, Revistă editată sub egida Asociației Române pentru Evaluare și Strategie, Nr. 27, aprilie 2016

Resurse online

„De ce are Palatul Elisabeta însemnătate în anii noștri?”, <http://www.romaniaregala.ro>, 4.02.2018.

„Forma inițiatorului” a proiectului de lege privind înființarea instituției pentru promovarea valorilor naționale „Regele MIHAI I”, accesibil online la <http://www.cdep.ro>.

„Lege pentru reglementarea statutului juridic al Casei Regale a României”, accesibil online la <https://www.senat.ro>.

Departamentul pentru Relația cu Parlamentul, „Punctele de vedere ale Guvernului aprobate în ședința din 15.04.2020”, accesibil online la <http://www.cdep.ro>.

Guvernul României, „Hotărârea de Guvern nr. 368 privind actualizarea valorii de inventar a unui imobil din domeniul public al statului, pentru retragerea calității de reședință oficială atribuite unui imobil aflat în domeniul public al statului și administrarea Regiei Autonome «Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat» și atribuirea acestuia în folosința gratuită a Asociației Casa Majestății Sale”, 7.05.2020, *Monitorul Oficial al României* nr. 376/11.05.2020.

Guvernul României, „Hotărârea de Guvern nr.291 privind recunoașterea Asociației Casa Majestății Sale ca fiind de utilitate publică”, 9.04.2020, *Monitorul Oficial* nr. 309/13.04.2020.

Legea 648/2018 privind înființarea instituției pentru promovarea valorilor naționale „Regele MIHAI I”, adoptată de Senat la 19.12.2018, proiect accesibil online la www.senat.ro.

Proiect de Lege privind înființarea instituției pentru promovarea valorilor naționale „Regele MIHAI I” (PL-x nr. 315/2018), accesibil online la <http://www.cdep.ro>.

Propunere legislativă privind înființarea instituției pentru promovarea valorilor naționale „Regele MIHAI I”, accesibil online la <https://www.senat.ro>.

Secretariatul general al Guvernului, „Lege referitor la Casa Regală a României”, disponibil online la <http://sgglegis.gov.ro>.